

ULIGHEDER PÅ BOLIGOMRÅDET

Er du fattig, er der også stor sandsynlighed for, at din bolig er dårlig. At du er mere udsat for støj, kulde og andre gener i boligen, at dit helbred er dårligt – og at du er mere nervøs for vold i boligområdet. Sådan lyder hovedkonklusionen i sociolog **JØRGEN ELM LARSENS** undersøgelse af uligheder på boligområdet.

BOLIGFORHOLD FOR FORSKELLIGE INDKOMSTGRUPPER

Sammenligning mellem boligforhold for højindkomstgruppen, (ejere) lavindkomstgruppen (lejere) og hele befolkningen. Tallene er baseret på Jørgen Elm Larsens undersøgelse af uligheder på boligområdet.

	Højindkomst/ejere	Lavindkomst/lejere	Pct. grundlag		Hele befolkningen
Har ikke minimums boligstandard	1,2	6,5	587	817	2,8
Har ikke moderne bekvemmeligheder i boligen	2,0	24,2	587	817	9,1
Gener i form af træk, kulde og/eller fugt i boligen	1,7	12,3	587	823	6,1
Generet af nabostøj	2,2	12,0	676	823	5,6
Nervøse for vold i boligkvarteret	4,8	17,9	580	738	8,4
Udsat for vold eller alvorlige trusler om vold	3,7	10,2	587	822	5,1
Lider under udendørs forurening	10,2	14,8	587	820	11,7

Mens højindkomstgruppen har boligforhold, der er bedre end gennemsnittet af befolkningen, så har lavindkomstgruppen langt dårligere boligforhold fx er andelen af boliger uden moderne bekvemmeligheder mere end dobbelt så stor hos lavindkomstgruppen.

Jørgen Elm Larsen undersøger, hvordan boligforholdene for de bedst og de dårligst stillede i Danmark har udviklet sig fra 1976 til 2000. Projektet baserer sig på tal fra de danske levekårsundersøgelser, som SFI foretog i 1976, 1986 og 2000. Tallene suppleres af godt 40 kvalitative interviews, som er med til at uddybe sammenhænge mellem bosætningsmønstre, boligvelværd og social mobilitet.

Gennem livshistorierne fra både rige og fattige får vi indblik i den enkeltes valg, begrænsninger og muligheder. Og gennem levekårsundersøgelserne – for første gang – et samlet overblik over økonomiske, sociale og boligstandardmæssige uligheder mellem dels ejere og lejere og dels mellem fattige og socialt ekskluderede og resten af befolkningen.

FLERE BOR BEDRE

Stigningen i levestandarden gennem de seneste godt 30 år har især vist sig på boligområdet. "Langt flere bor bedre, og der er meget få, der bor rigtigt dårligt, men til gengæld er sammenhængen mellem dårlige boligforhold, dårligt helbred og social eksklusion blevet endnu mere markant. På den måde er boligforholdene et spejl på ulighederne i det danske samfund", fastslår Jørgen Elm Larsen.

TO FORSKELLIGE VERDENER

"Der er en klar sammenhæng mellem indkomst og ejerform på den ene side og mangler og gener ved boligen på den anden side. Forskellen i levekår for de mindst bemidlede og de bedst stillede er stor – ikke bare på boligkvalitet men også med hensyn til udsathed for støj og en række gener ved boligen og nervøsiteten for vold. Det er meget skævt fordelt. Rige og fattige lever i to forskellige verdener. Den eneste ting, der er 'demokratiseret', er den oplevede udsathed for forurening."

FRA BROKVARTER TIL HALMHUS

De godt 40 interviews følger danskere født fra 1947 til slutningen af 1950'erne. "Vi får en generations fortællinger om opture og nedture på boligmarkedet. En slags baglæns livsfortælling lige fra deres tidlige barndom, ungdom og voksenliv til nutidens overvejelser om, hvordan pensionisttilværelsen kan se ud. De beskriver, hvor de har boet i løbet af deres liv, og hvilke forhold der har betinget, at de flyttede og bosatte sig der, hvor de gjorde. Vi får fortællingerne om barndommens gade i de københavnske brokvarterer og opvæksten på landet som barn. Om kvinderne, der får uddannelse, om kollegier, deleværelser, kærester, børn, huskøb og skilsmisser. Afskeden med landbruget og flytningen til storbyen. Halmhuse og flere generationer i samme hus."

VELFÆRDSLØFTET

"Den generelle samfundsudvikling skinner tydeligt igennem livsfortællingerne", siger Jørgen Elm Larsen. "Mange oplevede knapheden på gode boliger, da de var børn, men de, der havde økonomien til det, kom ud af boligmanglen. Vi ser tydeligt velfærdsløftet for generationen – specielt på boligmarkedet. Mange af dem er bedre stillet end de unge i dag. Vi kan se, at den økonomiske formåen afgør, om man oplever muligheden for at vælge, hvor man gerne vil bo, eller om man møder begrænsninger."

HELBREDET AFGØRENDE

"Tallene viser, at mennesker med dårligt helbred ofte bor dårligt, har dårligt socialt netværk og dårlig økonomi. Vi kalder det intersektionalitet, når det lapper over hinanden", forklarer Jørgen Elm Larsen. "Det drejer sig kun om et par procent af den danske befolkning. Vi finder ikke entydige svar på, hvad der fører til hvad. Den kvalitative undersøgelse giver os nogle bud på livsbaner og mulige sammenhænge, fordi vi både kigger på familieforhold, uddannelse, arbejdsforhold, arbejdskarriere og helbred. Heraf kan vi fx se, at hvis man

"Nogle lejere føler stress, når de ikke kan leve op til forventningerne om ejerskab."

får dårligt helbred og kommer på førtidspension, så er man henvist til lejesektoren, fordi der ikke er økonomi til at eje en bolig.”

STRESS AF IKKE AT EJE

Selv i arbejderklassen ejer flertallet i dag deres egen bolig. ”Ejerskab til boligen er blevet normen. Nogle lejere føler sig udsat for stress, når de ikke kan leve op til de forventninger om ejerskab. At bo til leje bliver et synligt signal om, at man ikke klarer sig så godt som andre. Uligheden i boligforhold medvirker måske til dårligt helbred, fordi de, der vedvarende klarer sig ringe på boligmarkedet, får kronisk stress.”

FORMUER AKKUMULERER

Undersøgelsen viser den klare skillelinje mellem ejere og lejere. Lejere har ringere boligforhold end ejere, og de økonomiske uligheder mellem ejere og lejere er øget markant inden for de seneste år på grund af stigende uligheder i indkomster og formuer.

Jørgen Elm Larsen henviser til en undersøgelse, som Arbejderbevægelsens Erhvervsråd har lavet for nylig. ”Den påviser, at de rigeste 10 procent af de afdøde i gennemsnit overførte 8 millioner kr. til næste generation, som i forvejen er dem, der klarer sig godt. Murstenen bliver altså ikke spist op. Formuer akkumulerer, uligheden forøges og reproduceres fra generation til generation. Udjævnningen af ulighederne på boligområdet er ikke lige om hjørnet.”

JØRGEN ELM LARSEN

Sociolog, professor
Sociologisk Institut
Københavns Universitet
jel@soc.ku.dk

LÆS MERE

Fordelingen af gode og dårlige boligforhold, Jørgen Elm Larsen og Jytte Kristensen i *Samfundskøbenhavn* nr. 4, oktober 2006

Fattigdom, social eksklusion og boligforhold, Jørgen Elm Larsen og Jytte Kristensen i *Dansk Sociologi*, nr. 4, 2007

Bo bedre? En generations fortællinger om opture og nedture på boligmarkedet, Jørgen Elm Larsen og Jytte Kristensen, udkommer 2010

Socialpolitik og boligforhold, Jørgen Elm Larsen, Hans Skifter Andersen og Hans Kristensen i *Socialpolitik*, Hans Reitzels Forlag, 2010

“Boligforholdene er et spejl på ulighederne i det danske samfund.”